

ปัจจัยด้านทุนมนุษย์ที่มีผลต่อรายได้และผลิตภาพแรงงานของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา  
กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

Human Capital Factors Affecting the Income and Labor Productivity  
of Rubber Farmers: Case Study of Surat Thani Province

มนาลี ศรีเปารยะ เพ็ญพงษ์

Manolee Sripaoraya Penpong

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 84100

Economics, Faculty of Management Sciences, Surat Thani Rajabhat University, Surat Thani, Thailand 84100

\*Corresponding author: ma\_mai1234@hotmail.com

**Abstract**

Received: September 04, 2020

Revised: June 06, 2021

Accepted: July 15, 2021

This research aimed to study the labor productivity of rubber farmers and to study human capital factors affecting the income and labor productivity of rubber farmers. Used questionnaires with sample size of 400. The statistics used for analysis were mean, standard deviation, percentage, regression analysis. The results of the study found that total labor productivity 1,803.18 kg/rai/year and average were 4.51 kg/rai/year. The human capital of the rubber farmers had found that factors agricultural experience, occupation before rubber planting, health and knowledge of rubber directly variable at a level of significance 0.05. Education level and knowledge of modern farmers was directly proportional to income at a level of significance 0.10. The factors of human capital to labor productivity, it was found that agricultural experience, health condition and modern farmers knowledge directly proportional to labor productivity at the level of significance 0.01 and education level, career before planting rubber, rubber knowledge directly proportional to labor productivity at the level of significance 0.05. Approaches to promoting rubber plantation farmers to increase their income and labor productivity should be based on the human capital potential of rubber farmers. including providing additional knowledge.

**Keywords:** productivity, rubber, human capital, income

## บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลผลิตภาพแรงงานของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา และเพื่อศึกษาผลกระทบจากทุนมนุษย์ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อรายได้และผลผลิตภาพแรงงาน โดยใช้แบบสอบถามที่มีขนาดตัวอย่างจำนวน 400 ราย สถิติที่ใช้เพื่อการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ การวิเคราะห์สมการถดถอย ผลการศึกษาพบว่า ผลผลิตภาพแรงงานรวม 1,803.18 กิโลกรัม/ไร่/ปี และเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 กิโลกรัม/ไร่/ปี ปัจจัยทุนมนุษย์ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อรายได้พบว่า ประสิทธิภาพการเกษตร อาชีพก่อนปลูกยางพารา สภาวะสุขภาพ และความรู้เกี่ยวกับยางพารา แปรผันตรงในระดับนัยสำคัญ 0.05 และระดับการศึกษา ความรู้เกษตรกรยุคใหม่แปรผันตรงกับรายได้ในระดับนัยสำคัญ 0.10 ส่วนปัจจัยทุนมนุษย์ต่อผลผลิตภาพแรงงานพบว่า ประสิทธิภาพการเกษตร สภาวะสุขภาพ ความรู้เกษตรกรยุคใหม่ แปรผันตรงกับผลผลิตภาพแรงงานในระดับนัยสำคัญ 0.01 และระดับการศึกษา อาชีพก่อนปลูกยางพารา ความรู้เกี่ยวกับยางพารา แปรผันตรงกับผลผลิตภาพแรงงานในระดับนัยสำคัญ 0.05 แนวทางการส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเพื่อเพิ่มรายได้และผลผลิตภาพแรงงาน ควรมีการนำศักยภาพเกี่ยวกับทุนมนุษย์ที่มีของเกษตรกรยางพารา รวมถึงการให้องค์ความรู้เพิ่มเติม

**คำสำคัญ:** ผลผลิตภาพ ยางพารา ทุนมนุษย์ รายได้

## คำนำ

ยางพาราเป็นพืชอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกอันดับหนึ่งของโลก โดยมีพื้นที่ปลูกยางพารา 18.76 ล้านไร่ ก่อให้เกิดกิจกรรมต่อเนื่องทั้งภาคการผลิต ภาคอุตสาหกรรม และภาคการตลาด เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนทั้งเกษตรกร ผู้ประกอบการ และภาครัฐ กระจายอยู่

ทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2562 มูลค่าการส่งออกยางดิบผลิตภัณฑ์ยาง และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ไม้ยางพาราทำรายได้ให้ประเทศ ประมาณ 128,471.48 ล้านบาท (Office of Industrial Economics, 2019)

ยางพาราจัดได้ว่าเป็นพืชที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน และสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น น้ำยางพารา สามารถแปรรูปเป็นยาง ชิ้นส่วนยานพาหนะ ถุงมือยาง ยางยืด เป็นต้น ใบยางพารา สามารถนำมาประดิษฐ์เป็นของตกแต่ง หรือของที่ระลึกได้ แม้กระทั่งไม้ยางพาราสามารถนำมาแปรรูปเป็นเฟอร์นิเจอร์ได้ แม้ว่ายางพาราจะสามารถสร้างมูลค่าให้เกษตรกรได้ทุกส่วน แต่ประเทศไทยได้ประสบปัญหาด้านการยังมียางพาราในคลังเพื่อทำการส่งออก โดยมีสาเหตุมาจากการผันผวนของราคายางในตลาดโลก นอกจากนี้ ประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาราคายางพาราที่ตกต่ำ จนนำมาสู่การประท้วงของเกษตรกรในการขอความช่วยเหลือจากรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรพื้นที่ภาคใต้ของประเทศ เนื่องจากยางพาราเป็นพืชหลักที่สร้างรายได้ให้กับประชากรในพื้นที่ และเมื่อศึกษาด้านการปลูกยางพาราในประเทศไทยนั้น พบว่าภาคใต้มีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุด รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกรวมภาคกลาง และภาคเหนือ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาตามรายจังหวัดพบว่า จังหวัดที่มีพื้นที่ในการปลูกมากที่สุด คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (Department of Agricultural Extension, 2019)

จังหวัดสุราษฎร์ธานีในปี พ.ศ. 2562 มีพื้นที่เพาะปลูกยางพารา 2,470,070 ไร่ มีผลผลิต 1,008,209,342 กิโลกรัม นับได้ว่ายางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่พบว่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 นั้น ยางพารามีราคาลดต่ำลง มีความผันผวนส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร หนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มสูงขึ้น รวมถึงคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม เกษตรกรยังประสบปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะในมิติของผลผลิตภาพ

(Productivity) ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่สูงและรายได้เกษตรกรมีอัตราเฉลี่ยต่ำ หากพิจารณาถึงราคายางพาราในปัจจุบัน (พ.ศ. 2562) ราคาขายเฉลี่ย 35.97 บาท (Department of Agricultural Extension, 2019) ทั้งนี้เกษตรกรประสบปัญหาด้านรายได้ รวมถึงสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยกับการผลิต ฝนตก หรือแล้งเกินไป ทำให้มีรายได้ไม่มากนัก ดังนั้นจากปัญหาดังกล่าวของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจึงเป็นที่มาของการศึกษาโดยกำหนดวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาผลผลิตภาพแรงงานของเกษตรกรในการผลิตยางพารา และศึกษาผลกระทบจากทุนมนุษย์ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อรายได้และผลผลิตภาพแรงงานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำมาสู่การเพิ่มผลผลิตภาพ โดยวัดจากองค์ความรู้ที่มีอยู่ของเกษตรกรส่งผลต่อการเพิ่มผลผลิตภาพหรือไม่อย่างไร โดยองค์ความรู้ คือ ทุนมนุษย์ที่สะสมในตัวเกษตรกร ทั้งจากประสบการณ์หรือการได้รับ

การถ่ายทอดองค์ความรู้ ซึ่งจะได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราให้ได้รับผลผลิตภาพและผลผลิตที่สูงก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้นของเกษตรกรต่อไป

## วิธีดำเนินการวิจัย

### ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจำนวน 81,829 ราย (Surat Thani Provincial Agriculture Office, 2018) ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใช้จำนวน 400 ราย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนที่น่าเชื่อถือมากที่สุด การสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้กำหนดสัดส่วนจำนวนของเกษตรกรเป็นรายอำเภอ โดยทำการสำรวจภาคสนามในปี พ.ศ. 2562 (Table 1)

**Table 1** Rubber farmers in Surat Thani province

| District         | Population (unit) | Sample (unit) |
|------------------|-------------------|---------------|
| Suratthani city  | 2,081             | 10            |
| Kanchanadit      | 9,269             | 45            |
| Donsak           | 4,098             | 20            |
| Koh Samui        | 246               | 1             |
| Koh Phangan      | 61                | 1             |
| Chaiya           | 4,772             | 23            |
| Tha Chana        | 4,747             | 23            |
| Khiri Rat Nikhom | 5,513             | 27            |
| Ban Ta Khun      | 1,510             | 7             |
| Phanom           | 5,392             | 26            |
| Thachang         | 4,916             | 24            |
| Ban Na San       | 5,540             | 27            |

Table 1 (Continued)

| District     | Population (unit) | Sample (unit) |
|--------------|-------------------|---------------|
| Ban Na Doem  | 3,357             | 17            |
| Khiansa      | 4,555             | 22            |
| Wiang Sa     | 5,103             | 25            |
| Phrasaeng    | 6,342             | 31            |
| Phunphin     | 7,648             | 38            |
| Chai Buri    | 3,764             | 19            |
| Vibhavadi    | 2,915             | 14            |
| <b>Total</b> | <b>81,829</b>     | <b>400</b>    |

### เครื่องมือและโครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 6 ส่วน คือ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ผลผลิตภาพของเกษตรกร ข้อมูลด้านผลตอบแทนและรายได้ของเกษตรกร ข้อมูลด้านทุนมนุษย์ของเกษตรกร ข้อมูลด้านทัศนคติการเป็นเกษตรกรยุคใหม่ และปัญหาและอุปสรรคในการผลิตยางพารา

### วิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การดำเนินการจัดทำแบบสอบถามนั้น ได้ดำเนินการร่างแบบสอบถามแล้วนำไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อได้รับคำแนะนำรวมถึงข้อเสนอแนะได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข เมื่อแล้วเสร็จได้นำไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่าง 40 ชุด เพื่อตรวจสอบคุณภาพ รวมทั้งข้อบกพร่องของการเก็บแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามได้มีการทดสอบความเชื่อมั่น โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) มีค่าความเชื่อมั่นโดยรวมเท่ากับ 0.940 ซึ่งถือว่าเชื่อถือได้ จึงนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบไปด้วย ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยข้อมูลปฐมภูมิเป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีผู้ทำการรวบรวมหรือศึกษาค้นคว้าไว้แล้ว เช่น จากเว็บไซต์ หนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานของส่วนราชการ เช่น กรมวิชาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและกระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น

### การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้ ข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกร ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทุนมนุษย์ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อรายได้ และผลผลิตภาพแรงงานใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสมการถดถอยหลายตัวแปร ทั้งนี้ตัวแปรที่นำมาศึกษานั้นเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ (Table 2)

**Table 2** Characteristics of analytical variables

| Variables                     | Data and meaning      |                           |
|-------------------------------|-----------------------|---------------------------|
|                               | 1                     | 0                         |
| Education level               | primary school        | other                     |
| Agricultural experience       | 11-15 years           | other                     |
| Career before planting rubber | farmer                | other                     |
| Health condition              | healthy/normal        | have a congenital disease |
| Knowledge of modern farmers   | have knowledge        | none                      |
| Rubber knowledge              | have knowledge        | none                      |
| Getting agricultural news     | have knowledge        | none                      |
| Training                      | trained               | none                      |
| <b>Agricultural knowledge</b> | <b>have knowledge</b> | <b>none</b>               |

### ผลการวิจัย

การศึกษางานวิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลิตภาพแรงงานของเกษตรกรยางพารา และเพื่อศึกษาผลกระทบจากทุนมนุษย์ของเกษตรกรยางพาราต่อรายได้และผลิตภาพแรงงาน ซึ่งได้ผลการวิจัย ดังนี้

**1. ผลการศึกษาผลิตภาพแรงงานของเกษตรกรยางพารา** ผลการวิจัยเพื่อให้ได้ค่ารายได้และผลิตภาพ จึงต้องศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการดำเนินการเพาะปลูกยางพารา และนำไปวิเคราะห์ผลิตภาพแรงงานดังนั้นผลการประเมินต้นทุนและผลตอบแทนประกอบไปด้วย ต้นทุนในการลงทุน ต้นทุนในการ

ดำเนินงาน และผลตอบแทนในปี พ.ศ. 2562 โดยต้นทุนในการลงทุน ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการปรับพื้นที่เฉลี่ย 56,710.43 บาท และค่าใช้จ่ายอุปกรณ์ทางการเกษตรเฉลี่ย 24,058.75 บาท ส่วนต้นทุนในการดำเนินงานพบว่าเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิตเฉลี่ย 53,627.87 บาท และค่าใช้จ่ายการบำรุงรักษาอุปกรณ์เฉลี่ย 168,760.01 บาท และต้นทุนรวมเฉลี่ย 303,157.05 บาท และต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 17,553.97 บาท ผลผลิตเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 6,217.20 กก. โดยมีรายได้รวมเฉลี่ย 225,891.60 บาท และรายได้ต่อไร่เฉลี่ย 13,080.00 บาท (Table 3)

**Table 3** The estimated costs and benefit per rai

| Detail                                 | Average (per rai) | Standard deviation (per rai) |
|----------------------------------------|-------------------|------------------------------|
| <b>Cost of investment</b>              |                   |                              |
| The cost of adjusting the area         | 56,710.43         | 36,661.02                    |
| The cost of agricultural equipment     | 24,058.75         | 51,827.04                    |
| <b>Operating costs</b>                 |                   |                              |
| The cost of purchasing inputs          | 53,627.87         | 167,079.32                   |
| The cost of maintaining the equipment. | 168,760.01        | 195,135.67                   |
| Total cost                             | 303,157.05        | 450,703.04                   |
| Total area planted                     | 17.27             | 11.14                        |
| Average cost per rai                   | 17,553.97         | 40,445.38                    |
| Average number of years of planting    | 16.29             | 9.45                         |
| Productivity                           | 6,217.20          | 4,011.66                     |
| Total revenue                          | 225,891.60        | 145,756.95                   |
| <b>Revenue per rai</b>                 | <b>13,080.00</b>  | <b>13,080.00</b>             |

ผลการวิเคราะห์ผลผลิตภาพแรงงานในการผลิตยางพารา ปี พ.ศ. 2562 ประกอบด้วยข้อมูลผลผลิต เวลาที่ใช้ในการทำงาน และผลผลิตภาพแรงงาน พบว่าผลผลิตภาพของเกษตรกรในการผลิตยางพารา มีผลผลิตรวม 2,486,880.00 กิโลกรัม และเฉลี่ยเท่ากับ 6,217.20 กิโลกรัม เวลาที่ใช้ในการทำงานเท่ากับ 3,373.00 ชั่วโมง เฉลี่ยเท่ากับ 8.43 ชั่วโมง โดยผลผลิตภาพแรงงานรวม 1,803.18 กิโลกรัม/ไร่/ปี และเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 กิโลกรัม/ไร่/ปี (Table 4) ดังนี้

**Table 4** The analysis of the productivity of farmers in the production of rubber

| Detail              | Total (year)           | Average (year)     |
|---------------------|------------------------|--------------------|
| Product             | 2,486,880.00 kg        | 6,217.20 kg        |
| Time to work        | 3,373.00 hrs.          | 8.43 hrs.          |
| <b>Productivity</b> | <b>1,803.18 kg/rai</b> | <b>4.51 kg/rai</b> |

**ผลการวิเคราะห์ทุนมนุษย์ของเกษตรกรยางพาราต่อรายได้และผลิตภาพแรงงานยางพาราในจังหวัดสุราษฎร์ธานี** ตัวแปรที่ใช้ศึกษาประกอบไปด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานเกษตร อาชีพก่อนปลูกยางพารา สภาพะสุภาพ ความรู้ในการเป็นเกษตรกรยุคใหม่ ความรู้การประกอบอาชีพยางพารา ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร ผ่านการฝึกอบรม องค์ความรู้

ทางด้านการเกษตร ผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากทุนมนุษย์ของเกษตรกรยางพาราต่อรายได้ต่อปีพบว่า ตัวแปรของทุนมนุษย์ที่แปรผันตรงกับรายได้ คือ ประสบการณ์การทำงานเกษตร อาชีพก่อนปลูกยางพารา สภาพะสุภาพ และความรู้ยางพารา ในระดับนัยสำคัญ 0.05 และระดับการศึกษา ความรู้เกษตรกรยุคใหม่แปรผันตรงกับรายได้ ในระดับนัยสำคัญ 0.10 (Table 5) ดังนี้

**Table 5** Human capital factors affecting the income of rubber farmers

| Human capital                                                                     | Coef.      | Std. Err. | T    | $p >  t $ | [95% Conf. interval] |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------|------------|-----------|------|-----------|----------------------|------------|
| Education level                                                                   | 12,910.49  | 7,678.27  | 1.68 | 0.093***  | -2,195.49            | 28,006.48  |
| Agricultural experience                                                           | 2,431.02   | 971.65    | 2.50 | 0.013**   | 520.69               | 4,341.35   |
| Career before planting rubber                                                     | 24,669.32  | 11,032.26 | 2.24 | 0.026**   | 2,979.17             | 46,359.46  |
| Health condition                                                                  | 91,453.92  | 45,198.93 | 2.02 | 0.044**   | 2,589.87             | 180,318.00 |
| Modern farmer knowledge                                                           | 15,951.65  | 8,904.81  | 1.79 | 0.074***  | 1,555.78             | 33,459.08  |
| Rubber knowledge                                                                  | 31,095.18  | 13,918.63 | 2.23 | 0.026**   | 3,730.24             | 59,460.13  |
| Getting agricultural news                                                         | 8,119.41   | 12,717.86 | 0.64 | 0.524     | 16,884.73            | 33,123.55  |
| Trained                                                                           | 3,205.15   | 10,114.35 | 0.32 | 0.751     | 16,680.32            | 23,090.62  |
| Agricultural knowledge                                                            | 6,051.79   | 4,990.42  | 1.21 | 0.226     | 3,759.70             | 15,863.27  |
| _cons                                                                             | 486,630.30 | 93,321.36 | 5.21 | 0.000*    | 303,154.40           | 670,106.10 |
| R-squared = 0.0845; Adj R-squared = 0.0634; F-statistics = 4.31; P-value = 0.0001 |            |           |      |           |                      |            |

\*Statistically significant level at 0.01; \*\* Statistically significant level at 0.05; \*\*\* Statistically significant level at 0.10

**ผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากทุนมนุษย์ของเกษตรกรยางพาราต่อผลิตภาพแรงงาน** โดยตัวแปรประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานเกษตร อาชีพก่อนปลูกยางพารา สภาพะสุภาพ ความรู้ในการเป็นเกษตรกรยุคใหม่ ความรู้การประกอบอาชีพยางพารา ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร ผ่านการฝึกอบรม องค์ความรู้ทางด้านการเกษตร พบว่า

ผลกระทบจากทุนมนุษย์ของเกษตรกรยางพาราต่อผลิตภาพแรงงานพบว่า ประสบการณ์การทำงานเกษตร สภาพะสุภาพ ความรู้เกษตรกรยุคใหม่ แปรผันตรงกับผลิตภาพแรงงานในระดับนัยสำคัญ 0.01 ส่วนระดับการศึกษา อาชีพก่อนปลูกยางพารา ความรู้ยางพารา แปรผันตรงกับผลิตภาพแรงงานในระดับนัยสำคัญ 0.05 (Table 6) ดังนี้

**Table 6** Human capital factors affecting labor productivity of rubber farmers

| Human capital                                                                     | Coef.     | Std. Err. | t    | $p >  t $ | [95% Conf. interval] |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|------|-----------|----------------------|------------|
| Education level                                                                   | 0.1753130 | 0.0866967 | 2.02 | 0.044**   | 0.0048616            | 0.3457644  |
| Agricultural experience                                                           | 0.0310434 | 0.0109711 | 2.83 | 0.005*    | 0.0094735            | 0.0526133  |
| Career before planting rubber                                                     | 0.2736416 | 0.1245672 | 2.20 | 0.029**   | 0.0287344            | 0.5185488  |
| Health condition                                                                  | 1.4028030 | 0.5103489 | 2.75 | 0.006*    | 0.3994238            | 2.4061820  |
| Modern farmer knowledge                                                           | 0.2598335 | 0.1005457 | 2.58 | 0.010*    | 0.0621541            | 0.4575129  |
| Rubber knowledge                                                                  | 0.3251185 | 0.1571577 | 2.07 | 0.039**   | 0.0161362            | 0.6341008  |
| Agricultural news                                                                 | 0.0960110 | 0.1435995 | 0.67 | 0.504     | 0.1863150            | 0.3783371  |
| Trained                                                                           | 0.0580932 | 0.1142028 | 0.51 | 0.611     | -0.1664370           | 0.2826350  |
| Agricultural knowledge                                                            | 0.0467453 | 0.0563476 | 0.83 | 0.407     | -0.0640379           | 0.1575284  |
| _cons                                                                             | 8.8448710 | 1.0537070 | 8.39 | 0.000***  | 6.7732130            | 10.9165300 |
| R-squared = 0.0998; Adj R-squared = 0.0791; F-statistics = 5.33; P-value = 0.0000 |           |           |      |           |                      |            |

\*Statistically significant level at 0.01; \*\* Statistically significant level at 0.05; \*\*\* Statistically significant level at 0.10

### วิจารณ์ผลการวิจัย

ผลิตภาพแรงงานของเกษตรกรในการผลิตยางพาราของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลิตภาพแรงงานนั้นเป็นการเปรียบเทียบผลิตภาพแรงงานเฉลี่ยต่อชั่วโมงการทำงาน ซึ่งในการวัดผลิตภาพแรงงานนั้นมุ่งเพื่อสะท้อนการใช้ปัจจัยทุนว่ามีประสิทธิภาพในการผลิต และเพื่อให้เกิดการเพิ่มทักษะสำหรับแรงงาน ผลการวิจัยพบว่าผลิตภาพแรงงานรวม 1,803.18 กิโลกรัม/ไร่/ปี และเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 กิโลกรัม/ไร่/ปี การวัดผลิตภาพแรงงานนั้นพบว่า Hanpol (2011) ทำการศึกษาผลิตภาพแรงงานในการปลูกยางพาราในจังหวัดสุรินทร์ โดยทำการศึกษาในครัวเรือนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มีค่าตั้งแต่ 4.78, 6.21, 8.24 กิโลกรัม/ไร่/ปี ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยพบว่า ครัวเรือนของจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นขนาดเล็ก และค่าผลิตภาพแรงงานไม่ได้แตกต่างกันมากนัก แม้ว่าจะไม่มีค่าสูงมากแต่ในการเพิ่มผลิตภาพแรงงานต้องควบคู่ไปกับการเพิ่มทักษะในการ

ทำงาน ความสามารถในการผลิตที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นกลไกในการเพิ่มผลิตภาพแรงงานต้องคำนึงถึงทุนมนุษย์ที่มีอยู่เพื่อสามารถดึงศักยภาพของแรงงานและต้องมีการเพิ่มทุนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เท่าทันยุคสมัย เช่นในปัจจุบันเป็นยุคที่ใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ต แรงงานยางพาราจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ ศึกษา และนำไปพัฒนาในการผลิตยางพารา หรือเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน

ผลกระทบจากทุนมนุษย์ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อรายได้และผลิตภาพแรงงานของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่าประสบการณ์ในการทำเกษตรแปรรูปตรงกับรายได้ คือถ้าผู้ที่มีประสบการณ์สูง (หลายปี) เกิดการสะสมทักษะทางด้านการผลิตจะส่งผลต่อรายได้ด้วย นั่นคือรายได้จะสูงตาม นอกจากนี้ตัวแปรด้านสภาวะสุขภาพที่ส่งผลต่อรายได้นั้น คือ ถ้าสภาวะสุขภาพดี แข็งแรง จะทำให้รายได้เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งในแนวคิดทุนมนุษย์นอกจากการสร้างองค์ความรู้ให้กับตัวบุคคลแล้วนั้น ประเด็นด้านสุขภาพก็เป็นส่วนหนึ่งของทุนมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์สามารถ



สร้างผลตอบแทนในช่วงการทำงาน หากสุขภาพไม่ดีหรือเสียชีวิตก่อนวัยอันสมควรผลตอบแทนย่อมลดลง จึงเป็นที่มาของการที่รัฐต้องสนับสนุนสุขภาพของมนุษย์และส่งเสริมอนามัยสุขภาพของตนเองเพื่อที่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นไปตามผลจากการวิจัยข้างต้นที่ว่าหากสภาวะสุขภาพแข็งแรงย่อมส่งผลให้รายได้สูงขึ้น งานวิจัยของ Somsakul (2017) พบว่าด้านสุขภาพที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของโซ่อุปทานอุตสาหกรรมยางพารา ผู้ผลิตยางพารา ความรู้ในการประกอบอาชีพยางพารา ส่งผลต่อรายได้สูงขึ้น ทั้งนี้ความรู้ในการประกอบอาชีพยางพาราจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น ฝีมือในการกรีดยาง แรงงานที่กรีดยางต้องเป็นแรงงานที่มีทักษะ ความชำนาญ และมีฝีมือกรีดยางจึงจะให้ผลผลิตน้ำยางที่มาก รวมถึงการปลูกและดูแลรักษา โดยหากไม่มีองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพจะทำให้เกิดต้นทุนในการผลิตที่สูงและรายได้ก็จะลดลงตามไปด้วย

ระดับการศึกษาแปรผันตรงกับรายได้ นั่นคือถ้ามีระดับการศึกษาสูงส่งผลต่อรายได้ที่สูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทุนมนุษย์ในเรื่องการลงทุนทางการศึกษา ซึ่งในทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์เห็นว่าการศึกษาเป็นการสะสมทุนมนุษย์และมีผลในการลงทุน โดยงานวิจัยของ Satsue and Phitthayaphinant (2017) พบว่าการศึกษาเป็นการจัดประสบการณ์ให้กับบุคคล ซึ่งช่วยเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจในโลกแห่งความเป็นจริง และทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ และ Chomtohsuwan (2016) พบว่าแรงงานยิ่งสะสมทุนมนุษย์โดยรวมสูงขึ้นจะได้รับผลตอบแทนทุนมนุษย์ในอัตราที่สูงขึ้นด้วย และปัจจัยด้านความรู้เกษตรกรยุคใหม่แปรผันตรงกับรายได้ หมายความว่าถ้ามีความรู้ในประเด็นเกษตรกรยุคใหม่ที่มีความรู้มากจะส่งผลต่อรายได้ที่สูงขึ้น คือ มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีการบริหารจัดการผลผลิตและตลาด มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความ

ปลอดภัย มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และมีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร โดยตามหลักการการเป็นเกษตรกรยุคใหม่นั้นเกษตรกรต้องใช้เทคโนโลยีมาช่วยลดภาระในการทำเกษตรกรรม ซึ่งจะสามารถลดต้นทุนในการผลิต ทำให้รายได้เพิ่มขึ้น และได้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ โดยตามหลักการเกษตรกรยุคใหม่ต้องมีรายได้ที่มั่นคง และรายได้จะต้องเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละไม่ต่ำกว่า 180,000 บาท ดังนั้นหากเกษตรกรสามารถนำความรู้ด้านเกษตรกรยุคใหม่มาใช้จะส่งผลให้รายได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ส่วนผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากทุนมนุษย์ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อผลิตภาพแรงงานพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้ผลิตภาพของแรงงานเพิ่มขึ้น คือ ประสบการณ์การเกษตรที่สูง สภาวะสุขภาพที่ดี ความรู้เกษตรกรยุคใหม่ที่มีในระดับสูงขึ้น ระดับการศึกษาสูงขึ้น การมีความรู้เกี่ยวกับการทำสวนยางพารา และมีการประกอบอาชีพก่อนปลูกยางพาราที่หลากหลาย ส่งผลให้ผลิตภาพแรงงานสูงขึ้นด้วย ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยเกี่ยวกับทุนมนุษย์ ซึ่งเมื่อทำการเกษตรยางพาราจะมีการนำมาใช้ในการผลิต การดำเนินกิจกรรมในการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวนั่นเอง ทั้งนี้จากประเด็นเกษตรกรในประเทศไทยยังประสบปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะในมิติของผลิตภาพ (Productivity) ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่สูงและรายได้เกษตรกรมีอัตราเฉลี่ยต่ำ เนื่องจากเกษตรกรไม่มีความรู้เพียงพอ ขาดข้อมูลเชิงลึกด้านการตลาดสำหรับวางแผนการผลิต รวมทั้งความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพสูง ที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประเด็นปัญหาดังกล่าวสะท้อนว่าอาชีพเกษตรกรยังขาดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการสร้างคามเข้มแข็งให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว ดังนั้นหากมีการเพิ่มทุนมนุษย์ในตัวเกษตรกรย่อมส่งผลต่อผลิตภาพแรงงานตามมาด้วย

## สรุปผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยด้านทุนมนุษย์ที่มีผลต่อรายได้ และผลิตภาพแรงงานของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าทุนมนุษย์ประเด็น ประสพการณ์ที่ก่อให้เกิดการสะสมทักษะ สุขภาพ ระดับ การศึกษา ความรู้เกษตรกรยุคใหม่ ความรู้เกี่ยวกับ ยางพาราของเกษตรกร มีผลต่อการเพิ่มรายได้และการ เพิ่มผลิตภาพของแรงงาน เป็นไปซึ่งตามแนวคิดทุนมนุษย์ ที่ว่ามนุษย์ควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมศักยภาพ หรือการ เรียนรู้ตลอดชีวิต เกษตรกรควรได้รับการพัฒนาส่งเสริม องค์ความรู้ การดูแลสุขภาพ การพัฒนาด้านทรัพยากร มนุษย์ เพื่อนำมาสู่การเพิ่มรายได้และผลิตภาพในการ ประกอบอาชีพการปลูกยางพารา และนำมาสู่การเป็น เกษตรกรยุคใหม่ได้

### ข้อเสนอแนะ

1. การเพิ่มทักษะของแรงงานกรีดยางพารา และการจัดการสวนยางพารา เป็นสิ่งที่ควรมีการพัฒนาอย่าง สม่ำเสมอให้กับเกษตรกร
2. เกษตรกรควรเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรม ในการพัฒนาศักยภาพเชิงเกษตรกรรม หรือการจัดการ สวนยางพาราเพิ่มเติม เพื่อนำมาพัฒนาผลผลิตและวิธีการ ผลิตในสวนยางพารา
3. ผลิตภาพแรงงานมีความสัมพันธ์กับทรัพยากร มนุษย์และทุนมนุษย์ ดังนั้นการยกระดับการศึกษาและ การพัฒนาทักษะด้านแรงงาน จึงมีความจำเป็นแม้ว่าจะ อยู่ในภาคการเกษตรก็ตาม
4. เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราควรได้รับการศึกษา ที่ต่อเนื่อง หรือพัฒนาพื้นฐานความรู้หรือองค์ความรู้ที่ทัน กับยุคสมัย เพื่อนำมาสู่การปรับตัวเปลี่ยนแปลงให้เท่าทัน ช่วงวัย และเป็นการนำมาสู่การเพิ่มผลิตภาพในการผลิต
5. ควรมีช่องทางหรือเพิ่มช่องทางของหน่วยงาน ภาครัฐในการเข้าถึงเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา เพื่อเผยแพร่ ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร

## กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณการสนับสนุนทุนการวิจัยจาก ทุนงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2562 ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีที่สนับสนุนการทำ ผลงานวิจัยเพื่อตอบโจทย์ในการพัฒนาท้องถิ่น อีกทั้ง ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่สละเวลา ในการให้ข้อมูล และหน่วยงานภาครัฐในการให้ข้อมูล รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่สละเวลาให้คำปรึกษาให้ งานวิจัยนี้ลุล่วงและได้ผลเชิงนโยบายที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณผู้ช่วยนักวิจัยทุกท่านที่ทำให้งานสำเร็จลุล่วงไป ด้วยดี

## เอกสารอ้างอิง

- Chomtohsuwan, T. 2016. **Study of the relationship between human capital compensation and education: a case study of Thailand.** 110 p. *In* Research Report. Pathum Thani: Rangsit University. [in Thai]
- Cronbach, L.J. 1990. **Essentials of Psychology Testing.** New York: Harper Collins Publishers Inc. 400 p.
- Department of Agricultural Extension. 2019. **Detail of rubber.** [Online]. Available <http://www.oae.go.th/> (8 August 2020). [in Thai]
- Hanpol, C. 2011. **Costs and Productivity of Labor in Rubber- Plant in Surin Province.** Master Thesis. Srinakharinwirot University. 96 p. [in Thai]

Office of Industrial Economics. 2019. **Export statistics – natural rubber.** [Online]. Available <http://rubber.oie.go.th/ImExThaiByProduct.aspx?pt=ex> (8 August 2020). [in Thai]

Satsue, P. and P. Phitthayaphinant. 2017. **The perceived impact and adaptation of the rubber planters and rubber industry from participating in the ASEAN Economic Community – a case study of Songkhla.** 160 p. *In* Research Report. Bangkok: Thailand Research Fund. [in Thai]

Somsakul, Y. 2017 **Factors that Affect the Sustainability of Rubber Industry Supply Chain A Case Study: Rubber Industry at A. Doi Luang, Chiangrai Province.** Master Thesis. Bangkok University. 93 p. [in Thai]

Surat Thani Provincial Agriculture Office. 2018. **Rubber farmers in Surat Thani province.** [Online]. Available <https://www.opsmoac.go.th/suratthani-dwl-files-411591791865> (22 May 2019). [in Thai]